

Eugenia BOJOGA
(Universitatea Babe -Bolyai,
Cluj-Napoca)

**P trunderea / impactul studiului
Sincronie, diacronie i istorie de
E. Coseriu în lingvistica din fosta U.R.S.S.**

Abstract: (Sincronia, Diacronia e Historia. 50 years since the publication in Russian) The paper refers to the impact of this study on the Soviet linguistics. Despite the fact that Soviet linguistics was presented, throughout its existence, as a closed totality with its own laws of development (even if it was allowed, with some interruptions, to "borrow from abroad what is best" depending on the epistemological foundations of each author and the political circumstances), fundamental thesis of *Sincronia, Diacronia e Historia* have entered the Soviet scientific circuit. In the current paper we will highlight the effects which Coseriu's conception had on textbooks and treaties of contemporary general linguistics.

Keywords: Soviet linguistics, language development, linguistic change, dichotomy **synchrony** vs. **diachrony**, freedom speakers

Rezumat: Articolul de fa se refer la impactul pe care l-a avut acest studiu în lingvistica din fosta URSS. În pofida faptului c lingvistica sovietic pe toat durata existen ei sale a fost prezentat ca o totalitate închis , cu legile sale proprii de dezvoltare (chiar dac i-a fost permis, cu anumite intermiten e, s „împrumute din str in tate ceea ce este mai bun”, în func ie de fundamentele epistemologice ale fiec rui autor i de conjunctura politic respectiv), teze fundamentale ale studiului **Sincronie, diacronie i istorie** au p truns în circuitul tiin ific sovietic. În textul de fa exemplific m repercusiunile pe care le-a avut concep ia lui Coseriu în manualele i tratatele de lingvistic general ale vremii.

Cuvinte-cheie: lingvistic sovietic , dezvoltarea limbii, schimbare lingvistic , dihotomia **sincronie** vs **diacronie**, libertatea vorbitorilor

„Eugeniu Coseriu, unul dintre cei mai profunzi lingvi ti contemporani, scria c a întreba de ce se schimb limba înseamn a întreba «de ce se reinnoiesc necesit ile de exprimare i de ce oamenii gândesc i simt nu numai ceea ce a fost deja gândit i sim it»” (A. Suprun 1983).

Cu jum tate de secol în urm , în 1963, ap rea la Moscova, într-un tiraj de 100.000 de exemplare i în condi ii grafice excelente versiunea în limba rus a studiului *Sincronía, diacronía e historia. El problema del cambio lingüístico* a lui Eugeniu Coseriu. Publicat ca al III-lea volum al prestigioasei colec ii *Novoe v jazykoznanije*, traducerea, realizat pe baza originalului spaniol de c tre hispanistul I. A. Meli uk, a constituit un eveniment de excep ie. Privit din perspectiva zilei de ast zi, la o distan de 50 de ani, semnificatia acestui act de cultur poate fi mai lesne descifrat i interpretat . În continuare ne propunem s reconstituim impactul pe care l-a avut acest studiu în lingvistica sovietic , axându-ne doar pe repercusiunile pe care le-a avut în manualele i tratatele de lingvistic general ale vremii.

I. Contextul istoric i lingvistica sovietic

1. Pentru cei familiariza i cu spa iul cultural de limba rus , e un lucru tiut c în urm cu cinci decenii lingvistica sovietic i revenea la starea de normalitate, dup ce

decenii de-a rândul fusese înregimentat politic. Constrâns, după revoluția din octombrie 1917, să se alinieze *Proletkult*-ului (noua cultură proletară) și să-și asume ca principiu epistemologic teoria luptei de clasă, tiința limbajului din U.R.S.S. încercase, prin Nikolai J. Marr, să-și construiască o identitate proprie, fundamentată pe ideologia marxist-leninistă. Piatra de temelie a „noii teorii a limbii” a devenit teza conform căreia limba face parte din suprastructura ideologică a societății, prin urmare, are caracter de clasă, iar de studiu lingvistic se poate ocupa doar cel care cunoaște și stăpânește materialismul dialectic. Pe acest fundal, „noua teorie a limbii” alias lingvistica marxistă trebuia să se deosebească radical de restul tiinței limbajului, care era valorizată în exclusivitate în registrul negativ: „burghez”, idealist și rasist deci, incompatibil cu tânărul tiințiv sovietic.

Constituind de-a lungul a trei decenii doctrina oficială a lingvisticii din Uniunea Sovietică, – timp în care a contribuit la proliferarea diletantismului și la interpretarea distorsionată a faptelor de limbă –, „noua teorie a limbii” a fost criticată și respinsă la nivel oficial în 1950 de către I. V. Stalin (ale căror articole au fost scrise de lingvistul georgian Ar. Cikobava) care pune capăt curentului marxist și, prin aceasta, perioadei dificile de supremație a ideologiei de clasă. Or, pe tot parcursul dominației marxismului, aversiunea oficială față de lingvistica „de peste hotarele URSS” a rămas constantă. Atât lingvistica tradițională comparativ-istorică, cât și lingvistica modernă structuralistă erau interpretate deopotrivă ca fiind „antimarxiste”, prin urmare diametral opuse lingvisticii sovietice.

Prin intervenția lui Stalin în dezbaterile lingvistice se produce o schimbare calitativă a strategiilor de lucru, instaurându-se o atmosferă mult mai propice investigațiilor tiințifice. Semnificative sunt diferențierea dintre lingvistica marxistă, care reprezentând adevărata tiință a limbii, și cea de „peste hotare”, care fiind burgheză și antimarxistă. Drept dovadă, revista *Voprosy jazykoznanija* își fixează – în articolul de fond din primul număr (1952) – printre obiective „a demasca esența reacționară a lingvisticii burgheze idealiste”. În același timp, prioritare rămân în continuare aplicarea marxismului în lingvistică și elucidarea contribuției geniale a lui I. V. Stalin în acest domeniu¹.

Abia discuția despre structuralism, desfășurată în paginile revistei *Voprosy jazykoznanija* între anii 1956-1965 avea să atenueze intruziunea dogmei marxiste în domeniul lingvisticii și să lase mai mult spațiu aspectelor strict tiințifice. Or, în acest context, lingviștii sovietici simțeau imperios nevoia cunoașterii a ceea ce se făcuse între timp în lingvistica „de peste hotare”. Acceptarea teoriilor și curentelor occidentale, necesitatea unui dialog autentic cu colegii lor (care anterior fuseseră etichetați ca „adversari de clasă”) devin deziderate stringente care puteau contribui în mod substanțial la depășirea crizei. Acesta conștientizare a răcorii la parametrii occidentali ai tiinței limbajului va conduce mai întâi la acceptarea tacită, apoi la cunoașterea aprofundată a lingvisticii din afara granițelor U.R.S.S. În realitate, sincronizarea cu lingvistica occidentală avea să ofere cercetătorilor

¹ În lingvistica românească postbelică lucrurile erau într-un fel similare. Bunăoară, Al. Graur într-un articol publicat în *Voprosy jazykoznanija*, scria: „Lingviștii români se folosesc în munca lor de indicațiile Partidului muncitoresc român, având în față lor exemplul publicațiilor sovietice, programa institutelor sovietice de învățământ și, în special, lucrările geniale ale tovarășului I. V. Stalin despre lingvistică. (...) Lingviștii români se străduiesc să studieze limba română de pe pozițiile marxismului” (Graur 1955: 14).

sovietici posibilitatea de a reveni la o stare de *normalitate*, ansa de a-i redobândi *demnitatea deontologiei profesionale*.

Cu toate acestea, între anii 1918-1991, lingvistica sovietică s-a diferențiat din interior de tot restul lingvisticii. Pe toată durata existenței Uniunii Sovietice, ea a fost prezentată ca o totalitate închisă, cu legile sale proprii de dezvoltare, chiar dacă liderii partidului comunist le-au permis lingviștilor, cu anumite intermitențe, să „împrumute din străinătate ceea ce este mai bun”, în funcție de fundamentele epistemologice ale fiecărui autor și de conjunctură politică respectiv².

2. În 1963, când este tradusă *Sincronia*, în contextul dezbaterii despre structuralism, lingviștii sovietici aveau două alternative: a prelua și a accepta lingvistica modernă occidentală sau a o critica și a o respinge. Împreună în două tabere adverse, cercetătorii sovietici îi puteau expune punctul de vedere în revista *Voprosy jazykoznanija* și în cotidianul *Pravda*. Cei care pledau pentru respingerea oricărui idei occidentale, îi criticau argumente de ordin ideologic, susținând că lingvistica sovietică și cea „de peste hotare” trebuie strict delimitate. Întrucât se bazează pe *premise ideologice* total diferite, ele îi trasează și obiective diametral opuse. Opinia lui V. Abaev este exemplară în acest sens, ea ilustrând poziția lingviștilor dogmatici: „Vorbind despre perspectivele noastre, de obicei apare alternativa «fatală»: lingvistic tradițional sau structuralism. În această alternativă este profund greșit. Noi nu avem nevoie de o lingvistică tradițională și nici de o lingvistică modernistă, ci de o lingvistică noastră, sovietică, ce ar corespunde concepției despre lume și necesităților societății noastre socialiste multinaționale” (Abaev 1965: 27). Cert este că la o distanță de două decenii, un alt lingvist sovietic, Ju. Maslov va pleda pentru aceeași autarhie teoretică și metodologică: „Trebuie să subliniem particularitățile fundamentale ale teoriei sovietice despre limbaj care o opun curentelor lingvisticii străine contemporane. Or, aceste curente sunt, din punct de vedere metodologic, insuficiente, eclectice, idealiste și adeseori deschise reacționare” (Maslov 1987: 263)³.

Lingviștii dogmatici se împotriveauă recuperării curentelor moderne, invocând ca argumente, pe lângă fundamentele filosofice antimarxiste ale teoriei occidentale și rigiditatea antinomiilor saussuriene. În acest sens, F. Berezin constată că „structuralismul se caracterizează prin sincronismul exprimat vehement și prin negarea dezvoltării istorice a

² „La linguistique russe puis soviétique est considérée comme une totalité fermée avec ses lois propres d'évolution, même si, selon les périodes et les auteurs, certains ont admis qu'il y ait possibilité d'«emprunt à l'étranger de ce qu'il y a de meilleur»” (Seriot 1995: 238).

³ De altfel, tendința de a trasa un zid al Berlinului și în domeniul lingvisticii, deci, a degaja două moduri diferite de a face teorie, era specifică la vremea respectivă și lingvisticii din rile de democrație populară. Astfel, în fosta R.D.G., G. Helbig într-un manual de lingvistică din 1986, dedica un capitol întreg fundamentelor marxist-leniniste ale lingvisticii, făcând distincția clar între două tipuri antagoniste de lingvistică: cea marxistă și cea burgheză: „Marxistisch-leninistische Grundpositionen in der Sprachwissenschaft bedeuten auf alle Fälle mehr als ihre unmittelbare Ableitung bzw. Ableitbarkeit aus (oder mindestens Verträglichkeit mit) einzelnen Aussagen oder Zitaten der Klassiker des Marxismus-Leninismus, die einen Bezug zur Sprache haben. Marx, zweifellos als Voraussetzungs- und Orientierungsrahmen für marxistisch-leninistische Grundpositionen in der Sprachwissenschaft –, aber diese Äußerungen verfolgten nicht das Ziel, einen geschlossenen Grundriß der Sprachtheorie zu schaffen und die Sprache allseitig zu charakterisieren, sie stehen vielmehr dort, wo sprachliche Fragen im Zusammenhang mit der Begründung des historischen und dialektischen Materialismus (mit philosophischen, gesellschaftstheoretischen und ökonomischen Aussagen) eine Rolle spielen” (Helbig 1986: 24-25).

structurii, ceea ce presupune studierea statică a limbii. Lingvistica sovietică, în schimb, se revendică de la premisa că starea sincronă a limbii și istoria sa alcătuiesc un tot unitar. Ignorând istoria, structuralismul nu poate să constate contradicțiile dialectice ale procesului istoric. De aceea, mulți lingviști sovietici se pronunță categoric împotriva acestei orientări, ceea ce ni se pare întru totul legitim” (Berezin 1975: 292).

Dimpotrivă, lingviști moderni, care făceau abstracție de dogma marxist-leninistă, combateau reducționismul extremei dogmatice și pledau pentru deschidere și sincronizare. Astfel, A. Reformatskij propune să fie luate în considerare aspectele pozitive ale structuralismului, inclusiv achizițiile sale metodologice, cum ar fi dihotomiile *limbă – vorbire* și *sincronie – diacronie*, întrucât decenii de-a rândul acest curent fusese blamat și respins pe nedrept (Reformatskij 1957: 26). Tot astfel, M. Steblin-Kamenskij consideră că „groaza provocată de faptul că F. de Saussure «a separat sincronia de diacronie», care mult vreme îi copleșise pe cercetătorii autohtoni, a contribuit la rămânerea în urmă a lingvisticii noastre” (Stebelin-Kamenskij 1957: 67).

3. Pe fundalul acestei polemici ni se pare extrem de sugestivă aprecierea lui Zvegincev care emitea o judecată de ansamblu, situând *Sincronie, diacronie și istorie* în contextul general al lingvisticii: „orientarea generală a studiului lui E. Coseriu de a concilia cele două tabere ostile (adică lingvistica tradițională și structuralismul – n. mea, E. B.) se cuvine a fi salutat”; „percepem în zădărnici eforturile de a realiza o veritabilă unitate a științei limbajului” (Zvegincev 1963: 134).

Or, traducerea în limba rusă a *Sincroniei* a însemnat din capul locului o recunoaștere explicită de către lingviștii sovietici a contribuției lui Eugeniu Coseriu la elucidarea antinomiei saussuriene și la realizarea unității științei limbajului. De altfel, prin publicarea studiului *Sincronía, diacronía e historia*, E. Coseriu se impusese deja, drept „cel dintâi exeget care a relevat cu toată rigoarea aporiile și/sau contradicțiile fundamentale ce subminează însăși baza teoretică a lingvisticii moderne («structuraliste»)” (Borcil 1992: 4-5). Beneficiind de includerea în colecția *Novoe v lingvistike*, studiul lui E. Coseriu a devenit accesibil în mod direct specialiștilor din spațiul imens de limbă rusă. Și reînnoștrirea receptării sa se produce pe acest fundal epistemologic de deschidere/închidere a lingvisticii sovietice, de respingere / acceptare a realizărilor occidentale din domeniul științei limbajului. Faptul însuși că în 1963 publicarea sa a fost posibilă arată că lingvistica sovietică simțea acut nevoia unui dialog autentic cu știința „de peste hotare”.

II. Dezbaterea studiului Sincronie, diacronie și istorie

1. În eseu *Teoretice aspecte pri innosti jazykovych izmenenij* (*Aspecte teoretice ale cauzalității schimbărilor lingvistice*) care a precedat traducerea în limba rusă a *Sincroniei*, V. Zvegincev urmărea să anticipeze, cu aplombul autorității oficiale, orizontul de așteptare al publicului cititor de limbă rusă. În conformitate cu „ritualul” de introducere în circuitul sovietic al valorilor a fiecărui autor străin, se cerea o prezentare sumară, dar consistentă a personalității și operei acestuia: „șeful Departamentului de lingvistică al Universității din Montevideo (Uruguay), profesorul Eugenio Coseriu (român de naționalitate) este autorul unui mare număr de studii în care abordează cele mai stringente probleme ale lingvisticii teoretice contemporane. În afară de *Sincronía, diacronía e historia*, el a publicat: *Sistema, norma y habla* (1952), *Forma y sustancia en los sonidos del lenguaje* (1957) *Logicismo y antilogicismo en la gramática* (1957). De asemenea, este autorul unor

lucrări de lingvistică romanică : *La Hispania romana y el latín hispánico* (1953), *El llamado „latín vulgar” y las primeras diferenciaciones romances* (1954)” (Zvegințev 1963: 127).

În continuare, Zvegințev trebuia să justifice, din punct de vedere științific, dar mai ales ideologic, actualitatea studiului și oportunitatea traducerii și a includerii sale în prestigioasa colecție *Novae v lingvistike*. În acest scop, exegetul pornește de la contextul general al lingvisticii, fiind când referința la A. Martinet, conform căruia „decalajul dintre lingvistica numită tradițională și cea structuralistă ar putea fi soluționat prin depășirea antinomiei saussuriene *sincronie vs. diacronie*”⁴. Or, în opinia sa, E. Coseriu îi propune să rezolve antinomia lui F. de Saussure, „urmând parțial sugestia lui A. Martinet, deși prin alte procedee și metode decât cele indicate de savantul francez” (Zvegințev 1963: 126).

Focalizându-se asupra *Sincroniei, diacroniei și istoriei*, Zvegințev remarcă valoarea teoretică certă a lucrării coseriene, care „se distinge printr-un orizont științific foarte vast, prin documentare exhaustivă și prin temeritate a ideilor”. Prezentatorul încadrează studiul în discuție nu atât în lingvistica teoretică sau generală, cât mai curând în filosofia limbajului din considerentul că „pentru explicarea problemelor lingvistice, E. Coseriu recurge adeseori la premise filosofice, fiind când uz de concepția unor filosofi (de la Aristotel și Sf. Augustin până la Durkheim și Heidegger). În plus, el preferă să discute problemele nu pe baza observațiilor directe asupra materialului factual de limbă, ci pe baza speculației, a argumentelor logice și a raționamentelor abstracte” (*Ibidem*, p. 128).

Or, această încadrare este cel puțin simplificatoare, dacă este confundată cu concepția, mult mai complexă, privind raporturile disciplinelor în discuție din însăși opera autorului studiat. De altfel, E. Coseriu menționează chiar în nota asupra ediției că obiectul studiului de față nu îl constituie *schimbarea lingvistică*, ci *problema schimbării lingvistice*: „Nu mi-am propus să scriu încă un studiu despre cauzele «cauze» ale schimbării lingvistice, nici să studiez tipurile de schimbări în diferite limbi, ci să abordez problema însăși a schimbării ca problemă rațională și din punctul de vedere al activității lingvistice concrete” (Coseriu 1988: 8). Prin urmare, problema schimbării lingvistice se referă la limbaj în general, deci îne de teoria limbajului și de lingvistica generală, nu de vreo disciplină lingvistică particulară. La fel de nejustificat ni se pare și afirmația lui V. Zvegințev, conform căreia E. Coseriu ar prefera să soluționeze problemele altfel decât pe baza observației asupra materialului lingvistic concret. A se vedea, de exemplu, cazul viitorului perifrastic din latina vulgară (care este discutat pe larg în capitolul V) sau cel al schimbărilor fonetice din latină și din limbile romanice care probează cât se poate de limpede că autorul îi sprijină dezbaterile teoretice pe materialul factual luat în discuție.

2. Lingvistul rus se situează, totuși, de partea lui E. Coseriu, atunci când consideră că, în *Sincronia, diacronia și istoria* sunt observate cu precizie greșelile metodologice ale lui F. de Saussure prin cunoscuta antinomizare a *sincroniei* cu *diacronia*. De asemenea, el subscrie argumentelor convingătoare ale lui Coseriu conform căreia această distincție nu se referă la însușirile obiectului *limbaj*, ci la teoria lingvistică, la metodele de studiere a acestuia. Tot astfel, el recunoaște că fiind adecvat principiul inițial al tuturor raționamentelor coseriene, în conformitate cu care limba se află într-o schimbare continuă, fapt pentru care

⁴ A se vedea în acest sens A. Martinet (1954: 125).

nu poate fi redus la starea sa sincronă, iar o teorie adecvată limbajului nu poate fi restrânsă la o simplă metodologie a descrierii sincronice.

Cu toate acestea, analiza lui Zvegincev este făcută, în continuare, de pe pozițiile ideologiei sovietice, care și-a lăsat puternică amprenta în studiile lingvistice ale epocii, fiind emblematic pentru receptarea concepției oricui alt lingvist din Occident. Pe această bază, demersul critic este condus după metoda tipică reducționistă, prin care lui E. Coseriu îi se face observații și se caută «contradicții interne». În acest fel, nu se mai discută studiul propriu-zis sau problematica abordată de autor, ci, în ultimă instanță, se insinuează că problema respectivă nu a fost abordată din perspectivă marxista sau cel puțin materialistă. Credincios acestui demers ideologizant, V. Zvegincev obiectează, din primul moment, că lucrarea analizată este întemeiată pe „premise filosofice idealiste”, autorul acesteia fiind etichetat ca lingvist idealist. Tot astfel, exegetul sovietic nu este de acord cu E. Coseriu în privința faptului că momentul cel mai important care separă lingvistica tradițională de lingvistica modernă, structuralistă, îl constituie *Cursul de lingvistică generală* al lui F. de Saussure și nici cu evaluarea propusă asupra anumitor orientări din lingvistica teoretică actuală. În acest context, lingvistul rus îi reproșează autorului faptul că nu se referă de loc la coala neogramaticilor care, în opinia sa, „ar fi ocupat poziția principală în lingvistica presaussuriană” (Zvegincev 1963: 128). Or, în acest punct, comentariul lui Zvegincev înlătură de-a îndată în mod clar presuposițiile marxist-leniniste: „Prin lingvistica tradițională E. Coseriu subînțelege în principal tradiția inaugurată de W. von Humboldt și care, în ansamblul curentelor moderne, se numește lingvistică idealistă” (*Ibidem*, p. 129).

Aceleași presuposiții sunt „demascate” de V. Zvegincev și în tratarea coseriană a unor probleme concrete, cum ar fi interpretarea viitorului perifrastic din latina vulgară prin circumstanța istorică determinantă care a constituit-o cretinismul (mi care spiritual ce suscită și amplifică sentimentul existențial, atribuind existenței o orientare etică profundă): „Luând ca bază de plecare analiza timpului efectuată de Sf. Augustin în *Confesiuni*, E. Coseriu interpretează condițiile apariției formelor perifrastice ale viitorului în latina vulgară și semantica acestor forme cu totul în spiritul lui Vossler” (*Ibidem*, p. 129). Pentru o delimitare de principiu cât mai clar, V. Zvegincev accentuează că nu este vorba de „simple digresiuni” incidentale, ci de teze principale ale concepției pe care o propune autorul în vederea depășirii antinomiei dintre *sincronie* vs. *diacronie*. Astfel, „anulând antinomia saussuriană, E. Coseriu trece apoi la expunerea punctului său de vedere asupra naturii limbajului, anume la problema schimbării lingvistice și la corelația dintre descriere, istorie și teoria limbii. Și aici devine clar că în sinteza pe care o efectuează, el acordă prioritate ideilor ce provin de la W. von Humboldt (...). Indiscutabil, ideile lui Humboldt nu au devenit niciodată merit toată atenția, însă ele trebuie dispensate de legătura lor cu filosofia idealistă și reformulate în lumina ultimelor cercetări lingvistice” (*Ibidem*, p. 130).

Tot astfel, credincios platformei sale filosofice, Zvegincev respinge premisa că *schimbarea este inerentă limbii, reprezintă esența sa*, sub pretextul că E. Coseriu ar aborda problema „în afara cauzalității și independent de factorii externi”. În realitate, E. Coseriu se referă și la rolul efectiv al așa-ziselor factori externi în schimbarea lingvistică.

3. V. Zvegincev se situează, însă, pe poziția materialist-vulgară (străină, în fond, și de marxism) conform căreia acești factori externi ar opera direct asupra limbilor considerate ca obiecte externe și de sine stătătoare, respingând în consecință teza coseriană conform căreia limba nu se înscrie în ordinul fenomenelor determinate cauzal, ci în domeniul propriu

uman al finalității, în care faptele sunt determinate prin funcția lor. Mai mult, exegetul rus consideră problema centrală pentru tot studiul, care ar fi incomparabil „mai îndreptat” să figureze în titlu, ar fi anume problema *cauzalității* schimbărilor lingvistice: „Tot patosul teoretic al lucrării este orientat spre a demonstra că, de fapt, cauzalitatea nu poate fi aplicată la cercetarea proceselor lingvistice” (*Ibidem*, p. 139).

Pe cale de consecință, exegetul rus va înscrie chiar în titlul studiului său introductiv problema *cauzalității*, ca și când în lucrarea lui Coseriu ar fi vorba doar despre acest aspect, iar problema schimbării nici nu ar putea fi abordată altfel decât din unghiul *cauzalității*. Situându-se, astfel, pe pozițiile ideologiei pozitivistice, V. Zvegincev nu acceptă distincția pe care o face E. Coseriu – și o întreagă tradiție: Vico, Hegel, Cassirer – între cauzalitatea fenomenelor naturii și finalitatea internă a fenomenelor culturii, de care ține limbajul, după cum nu acceptă nici ideea că dezvoltarea limbii depinde de libertatea și activitatea conștientă a omului. Iată comentariul lingvistului sovietic: „Tendința lui E. Coseriu de a îndepărta limba/limbajul, care se află într-un proces de continuă schimbare de cauzalitate constituie o încercare de a-l situa în afara experienței propriu-zise” (*Ibidem*, p. 140). E greu de înțeles despre ce fel de experiențe vorbește Zvegincev, deoarece toată cartea lui Coseriu este fundamentată tocmai pe experiența intim și intuitivă a limbajului pe care o au vorbitorii. Pentru a putea evalua judecata criticului, să amintim, mai întâi, explicația lui Coseriu, pe care Zvegincev însuși o reproduce, de altfel, *in extenso*: „Când spunem că schimbarea lingvistică «nu are cauze», în elegem prin aceasta următoarele: schimbarea lingvistică nu are cauze în sensul tipicelor naturale, adică nu are cauze «obiective», naturale și externe în raport cu libertatea vorbitorilor”; „faptele lingvistice există pentru că vorbitorii le creează pentru ceva; ele nu sunt nici « produse » ale necesității fizice, necesitate care este externă în raport cu vorbitorii, nici « consecințe inevitabile și necesare » determinate de starea anterioară a limbii. Unică explicație cu adevărat «cauzală» a noului fapt lingvistic constă în aceea că el, faptul, a fost creat de către vorbitori pentru un anumit scop” (Coseriu 1988: 201-202).

4. Raportându-se deci la aceste formulări cruciale, Zvegincev, ca reprezentant tipic al ideologiei pozitivistice, se declară categoric împotriva distincției între domeniul libertății și domeniul *cauzalității*, precum și împotriva considerării lingvisticii ca tipică a culturii. Reproșul pe care i-l face autorului ilustrează întru totul ideologia pozitivistă: „E. Coseriu își imaginează istoria limbii ca pe o istorie a vorbitorilor dispensată în activitatea lor de vorbire de orice dependență cauzală. Eroarea teoretică principală (sic!) a lucrării constă anume în faptul că autorul identifică pretutindeni activitatea limbii cu activitatea omului – purtătorul limbii” (Zvegincev 1963: 140). Firește, limba „derivată” pentru Zvegincev de la om, dar ea reprezintă totodată și un fenomen care există în mod obiectiv, și posedă particularități sale calitative, ceea ce se manifestă atât în funcționarea cât și în evoluția sa” (*Ibidem*, p. 140-141). Credem că nu exagerăm dacă afirmăm că lingvistul sovietic nu mai vorbește, aici, nici măcar în numele lui Karl Marx (care recunoștea, de fapt, distincția kantiană), ci gândește mai degrabă în spiritul lui August Schleicher, conform căruia limba trebuie situată în afara vorbitorilor, fiind un organism independent care își are „viaa” sa proprie.

Cât privește conceptele introduse de E. Coseriu pentru a explica mecanismul schimbărilor lingvistice, cum ar fi *inovație* și *adoptare*, acestea sunt criticate de Zvegincev pe motiv că ar fi insuficient de operaționale. Oricum, în opinia sa, schimbările lingvistice au nevoie de explicații mult mai convingătoare. În schimb, Coseriu își propune „să substituie doar cauzalitatea prin funcționalitate”. Or, în spiritul dogmei materialiste, o asemenea substituție este inadmisibilă, iar

principiul cauzalității nu poate fi abandonat, deoarece acesta trebuie regăsit, sub forma determinării sociale, în baza tuturor fenomenelor culturii (inclusiv a limbajului).

Dacă Zvegincev împarte teza, așa cum am văzut, punctul de vedere al lui Coseriu cu privire la distincția *sincronie/diacronie*, recunoscând că aceasta nu se referă la limbaj, ci la lingvistică, el nu a putut accepta însă „premisele filosofice idealiste” pe care și-a întemeiat Coseriu studiul său. Prin urmare, tezele fundamentale coserieni – 1) schimbarea reprezintă esența limbii, 2) limba se înscrie în domeniul propriu uman al finalității, în care faptele se determină prin funcțiile lor, 3) lingvistica este o știință a culturii – au fost respinse de exegeții sovietici. La acest nivel, concepția lui Coseriu, fiind idealistă și de sorginte humboldtiană, s-a dovedit a fi, astfel, incompatibilă cu lingvistica sovietică la baza căreia se afla materialismul dialectic.

Cu toate acestea și în pofida depistării unor „contradicții” și a „denunțării” faptului că în „construcțiile sintetice” ale lui Coseriu prioritatea este acordată „ideilor preluate” din orientarea idealistă în lingvistică, Zvegincev ajunge la o concluzie favorabilă, afirmând că investigația coseriană „poate să stimuleze gândirea”: „Studiul conține multe reflecții interesante, captivează prin temperament și anvergura cu care sunt discutate problemele. Totodată se percepe în zădărnici un fervent dăruire de a realiza o veritabilă unitate a științei limbajului. Or, aceste calități ale cercetării lui E. Coseriu ne permit să sperăm că ea va fi receptată cu mare interes de către lingviștii sovietici” (*Ibidem*, p. 142).

III. Prezentarea problematicii din Sincronie, diacronie și istorie în manualele de lingvistică generală

1. În pofida „deficiențelor” semnalate de V. Zvegincev în exegeza sa, tezele fundamentale ale studiului *Sincronia, diacronia e historia* au pătruns imediat în circuitul științific sovietic⁵. Teoria schimbării lingvistice, elucidarea antinomiei dintre *sincronie* și *diacronie*, explicarea corelației dintre *sistem* și *norm*, perechea conceptuală *inovație - adoptare* și alte aspecte ale concepției coseriene au fost preluate și asimilate de lingviștii din U. R. S. S., traducerea în limba rusă a studiului legitimând, la nivel oficial, întru totul utilizarea sa. În acest context, cei mai receptivi lingviștii din spațiul sovietic au fost autorii manualelor de lingvistică generală. Instrumente didactice și conceptuale, manualele ofereau *canonul* teoretic și metodologic indispensabil inițierii în lingvistică.

2. Astfel, în *Vvedenie v nauku o jazyke (Introducere în știința limbajului)* R. Budagov discută distincția *sincronie/diacronie*, referindu-se direct la studiul lui E. Coseriu. Lingvistul rus observă că această distincție se relaționează cu „distincția *limbă / vorbire*, ambele dihotomii determinându-se reciproc. Categoriile care apar în vorbire pot trece apoi în limbă, precum categoriile care se formează în procesul diacroniei pot să pătrundă în sistemul sincron al limbii, modificând parțial relațiile interne, ori pot să dispară împreună cu alte elemente ale limbii” (Budagov 1965: 155). Autorul consideră că discuțiile despre sincronie și diacronie au devenit actuale din momentul publicării *Cursului de lingvistică generală* al lui F. de Saussure. Deja la un an de la apariția acestuia, H. Schuchardt îi impută punerea în opoziție prea rigidă a „aspectului static cu cel dinamic al limbii”: „De atunci se discută în contradictoriu în ce măsură este legitim să se opună sincronia diacroniei”. Pentru modalitatea

⁵ La alte aspecte ale receptivității operei lui Coseriu în lingvistica sovietică ne-am referit în Bojoga (2002-2003: 115-139), (2003: 9-30), (2005: 21-50).

corect de rezolvare a problemei, lui Budagov i se pare indicat s fac trimitere la Coseriu: „Cu privire la necesitatea de a distinge între abordarea istoric i abordarea descriptiv a limbii sunt plauzibile argumentele lui E. Coseriu din *Sincronía, diacronía e historia*, Montevideo, 1958, p. 135-162” (Budagov 1965: 171).

3. Un alt autor, Ju. Stepanov în *Osnovy jazykoznanija (Fundamentele lingvisticii)* acord un loc important problemei schimb rii lingvistice i tipurilor de schimbare diacronic . El subliniaz , în spirit coserian, c „nici o schimbare lingvistic nu poate ocoli vorbirea, cu toate c exist schimb ri care, de i apar în vorbire, nu ating alte nivele. De aceea este necesar s începem descrierea limbii cu nivelul vorbirii individuale” (Stepanov 1966: 228). Lingvistul rus î i însu e te *expresis-verbis* conceptul de *inova ie* de la E. Coseriu, în schimb, îl ignor pe cel de *adoptare*, preferând în locul acestuia ter. de *acceptare*. Or, în cadrul concep iei coseriene, distinc ia dintre *inova ie* i *adoptare* este indispensabil pentru interpretarea corect a problemei teoretice a schimb rii lingvistice (Coseriu 1988: 78). G. Stepanov, îns , se focalizeaz preponderent asupra *inova iei*: „Schimb rile care se produc în actul de vorbire se numesc *inova ii*. Perceperea acestor *inova ii* cel pu în de c tre un interlocutor reprezint deja ie irea din actul de vorbire i aici intervine ascult torul. În acest împrejurare schimbarea apare în rela ii mai complexe – ca *acceptare* sau *neacceptare* de c tre ascult tor a *inova iilor* vorbitorului. În caz de *acceptare*, *inova ia* se poate difuza într-un anumit mediu social, putând deveni fapt de limb (...). E oportun s deosebim urm toarele tipuri de *inova ie*, dup E. Coseriu: 1) denaturare a modelului tradi ional; 2) formare sau creare sistematic , inventarea unor forme în conformitate cu posibilit ile sistemului; 3) selec ia unei variante admise de structura limbii i consolidarea acestei selec ii, adic înl turarea altei variante; 4) economie func ional (...); 5) împrumut din alt limb , dialect, stil social sau func ional” (Stepanov 1966: 229).

Cât prive te mecanismul schimb rii lingvistice, G. Stepanov preia o alt idee co erian , anume c difuzarea *inova iilor* într-o colectivitate de vorbitori îne de nivelul normei: „Tendin a spre acurate e a limbii, spre combaterea unui cuvânt sau a unei expresii oarecare constituie un exemplu tipic de schimbare lingvistic la nivelul normei. Uneori aceste schimb ri se mai numesc istorie extern a limbii. Atunci când *inova iile* se difuzeaz pe larg, fiind în stare s schimbe structura limbii, avem de-a face cu schimb ri ce se refer la istoria intern a limbii” (*Ibidem*, p. 78). În realitate, la Coseriu nu *inova iile* ca fapte de vorbire, apar inând utiliz rii limbii, sunt în stare s schimbe structura limbii, ci adopt rile, care reprezint constituiri ale unor fapte de limb , întrucât „în ultim instan , orice schimbare este la origine o *adoptare*”. Totodat , în contextul schimb rii, Stepanov preia teza important lansat de Coseriu în *Pour une sémantique diachronique structurale*: „În afar de aceasta, schimb rile trebuie s fie subdivizate în schimb ri ale planului expresiei i schimb ri ale planului con inutului” (*Ibidem*, p. 229).

4. În tratatul de lingvistic general *Obš ee jazykoznanie (Lingvistic general)* volumul I, în capitolul *Limba ca fenomen ce se dezvolt în mod istoric*, pe fundalul discut rii problemei schimb rii lingvistice, autorii î i însu esc idei coseriene fundamentale. Astfel, în pofida afirma iilor lui Zvegincev, ei consemneaz c „în realitate, limba este creat de c tre oameni, de i oamenii în i i nu î i dau seama de aceasta. Limba niciodat nu se creeaz de c tre toat comunitatea de vorbitori care ar vorbi simultan. În limb se produc schimb ri izolate care apar in anumitor indivizi, lua i separat. Astfel, orice schimbare sonor , orice form are la origine un autor anonim. Iar *inova iile*, din moment ce s-au produs, sunt preluate apoi de c tre al i vorbitori ai limbii respective, devenind, în consecin , patrimoniu, bun comun” (Serebrennikov 1970: 68).

Mai mult, în viziunea autorilor, schimbarea reprezintă starea permanentă a limbii, în esență sa. De aceea „studierea limbii ca obiect ce se dezvoltă istoric (...) reprezintă partea esențială a cercetării formelor sale de existență”. Adevărata în alegerea naturii limbii, semnificativă în continuare, este de neconceput fără schimbare, întrucât schimbarea se manifestă întotdeauna ca trăsătură evidentă și incontestabilă a limbii. Natura schimbării, însă, este departe de a fi elucidată. Prezentând întreaga discuție din istoria gândirii lingvistice pe acest temă, autorii afirmă, în spirit coserian, că „limbile nu pot și nu se schimbă [...]. Procesul de creștere a limbii, însă, nu se epuizează odată cu structurarea ei în funcție de progresul material și tehnic al societății. Acest proces presupune necesitatea perfecționării tehnicii lingvistice și include înțelegerea contradicțiilor sau chiar a defectelor care persistă în organizarea limbilor concrete. Astfel, limba suportă o dependență duală de evoluția sa – față de mediul în care există, pe de o parte, și față de mecanismul său intern, de structură sa, pe de altă parte. Or, în dezvoltarea limbii, factorii pe care i-am arătat se împletesc și interacționează” (*Ibidem*, p. 198).

Am reprodus *in extenso* pasajul de mai sus pentru a demonstra că autorii acestei opere de prestigiu își asumă, în general, perspectiva de abordare coseriană. Faptul va fi recunoscut, de altfel, și prin adoptarea bazei de pornire humboldtine: „Deja W. von Humboldt remarca faptul că abordarea corectă a limbajului înseamnă interpretarea sa nu ca produs (*ergon*), ci ca activitate creatoare (*energeia*). Limba, în fiecare moment al existenței sale, se prezintă și ca activitate și ca produs istoric al acestei activități. Noțiunea de dezvoltare istorică a limbii este incompletă fără refacerea legitilor ambelor procese, dat fiind că orice schimbare își are începutul în activitatea de vorbire” (*Ibidem*, p. 199).

Această tendință a limbii spre echilibru, consideră autorii, își are rădăcinile în rațiuni de ordin funcțional: limba este strâns legată de rolul și de situația sa în societatea umană. Schimbările lingvistice se produc treptat. Dezvoltarea limbii are loc, de aceea, ca o confruntare între două tendințe opuse – pe de o parte, pentru starea și stabilitatea sistemului existent al limbii, pe de altă parte, adaptarea, schimbarea și perfecționarea sa. Existența obiectivă a acestor două tendințe divergente se reflectă într-un astfel de fenomen ca varietatea: „În interpretarea schimbării lingvistice trebuie săinem cont de faptul că limba există și se dezvoltă ca sistem care funcționează în vederea unui anumit scop. Limba se schimbă, – subliniază E. Coseriu, – «pentru a continua să funcționeze ca atare»” (*Ibidem*, p. 200).

Un aspect și mai remarcabil îl reprezintă, însă, acceptarea tezei coseriene conform căreia o parte din mijloacele lingvistice sunt supuse transformărilor din considerente estetice și emoționale, adică pentru că sunt insuficient de expresive. Autorii precizează că afirmarea conform căreia limba se schimbă neîncetat trebuie să fie în eleas în sensul că limba manifestă capacitatea de perfecționare, de desvârșire și de creație nelimitată, și nu în sensul că limba s-ar prefăce, s-ar croi din nou.

Cât privește problema schimbării lingvistice, care a fost discutată din diferite perspective pe tot parcursul istoriei disciplinei noastre, ei fac din nou trimitere la Coseriu: „o altfel de abordare a fost propusă de E. Coseriu care subliniază că, studiind schimbările lingvistice «e necesar să distingem trei probleme care adesea se confundă: a) problema logică a schimbării (de ce se schimbă limbile, adică de ce limbile nu sunt imuabile); b) problema generală a schimbării care nu este o problemă «cauzală», ci «condițională» (în ce condiții au loc de obicei schimbările în limbă); c) problema istorică a anumitor schimbări»” (*Ibidem*, p. 205). Pe de altă parte, autorii își declară deschis adevărul lor la teza lui Coseriu cu privire la originea schimbării lingvistice: „nu putem și nu fim de acord cu faptul că orice

schimbare și are începutul în vorbire și atinge mai întâi sistemul sincron al limbii” (*Ibidem*, p. 206). Totodată, lingviții sovietici consideră că limba poate fi definită ca fenomen ce se dezvoltă istoric, ca obiect care niciodată nu este și nu poate fi absolut stabil, ca sistem dinamic care în fiecare moment al existenței sale se află în stare de echilibru relativ (*Ibidem*, p. 206).

În capitolul *Despre unele particularități ale dezvoltării limbii în lumina definirii sale ca sistem dinamic complex*, se arată că, prin noțiunea de solidaritate internă propusă de reprezentanții colii de la Praga și preluată apoi de către E. Coseriu, se relevă dezvoltarea limbii înseamnă, în primul rând, dezvoltarea relațiilor dintre componentele sale care formează un ansamblu solidar. Schimbarea unităților limbii nu poate și nu se reflectează asupra organizării sale, deoarece renovarea unui membru al sistemului în orice domeniu al limbii are repercusiuni asupra întregului sistem” (*Ibidem*, p. 214).

5. În volumul al II-lea al tratatului *Общая лингвистика. Внутренняя структура языка (Linguistic general. Structura internă a limbii)* este abordată relația sistem/structură. În capitolul *Particularitățile funcționale ale sistemului lingvistic și abordarea sa din punct de vedere finalist* se adoptă, din nou, în mare măsură, premisele de principiu stabilite de E. Coseriu. În pofida afirmațiilor lui V. Zvegincev conform căroră abordarea cauzală primează asupra celei finaliste, autorii își asumă punctul de vedere coserian: „Tratarea funcțională a sistemului lingvistic se relaționează, întâi de toate, cu evidențierea destinației sale. Interpretarea funcțională a sistemului limbii decurge din circumscrierea limbii ca mijloc de transmitere a informației (...). Pereri analoge dezvoltă E. Coseriu, arătând că limba se referă la fenomenele care sunt determinate prin funcția lor: «limba funcționează nu pentru că este sistem, ci dimpotrivă, este sistem pentru a-și îndeplini funcția sa și pentru a corespunde unui anumit scop»; «limba există în mod concret «ca formă sau ca schemă a activității», iar «această activitate este sistematică și finalistă»” (Serebrennikov 1972: 51). Situându-se pe linia tradiției coseriene, autorii consideră că sistemele lingvistice se caracterizează printr-un echilibru instabil și relativ: „În lingvistica funcțională este difuzată teza cu privire la faptul că evoluția limbii constituie evoluția sistemului și că faptele diacronice sunt tot atât de sistematice pe cât sunt cele sincronice” (*Ibidem*, p. 51).

6. Volumul al III-lea al tratatului *Общая лингвистика. Методы лингвистических исследований (Linguistic general. Metode de cercetare lingvistică)* acordă atenție deosebită „metodei dialecticii marxist-leniniste” în cercetările lingvistice. Cu toate acestea, autorii se referă cu mult receptivitate și la ideea conținută în *Sincronia, diacronia e historia* că „schimbarea trebuie să fie analizată și explicată ca schimbare a sistemului” (Serebrennikov 1973: 82). Astfel, în capitolul *Problema distincției între sincronie și diacronie*, se menționează că în metodologia cercetării lingvistice o atenție deosebită se acordă problemei schimbării lingvistice: „Printre noțiunile legate de examinarea acestei probleme un loc central îl ocupă abordarea sincronă și abordarea diacronică, formând celebra opoziție *sincronie* vs. *diacronie*, la fel de importantă atât pentru cercetările tipologice cât și pentru cercetările areale. Cu totul altfel se prezintă lucrurile atunci când antinomia *sincronie-diacronie* presupune o distincție de alt ordin și anume, diferență dintre două modalități de descriere/interpretare a limbii: cea logică, descriptivă și cea istorică” (*Ibidem*, p. 108).

Autorii precizează că deosebirea dintre abordarea sincronă și cea diacronică – a a cum o concepea Saussure (și cum o mai concep încă mulți lingviști) –, constă în faptul că această interpretare face abstracție de factorul schimbării lingvistice în timp. Ca o consecință a acestui mod de abordare, faptele ce în de starea actuală a limbii sunt prezentate ca fiind statice. Or, această situație este surprinsă cu multă precizie și „formulată riguros de către E.

Coseriu: «În abordarea sincronică limba nu se schimbă. Primul principiu în studiul sincronic al limbii este ignorarea conținutului dezvoltării și a schimbării» (*Ibidem*, p. 109). Din această perspectivă, corelarea abordării sincronice cu cea diacronică nu poate fi dezvoltată dacă nu se țin cont de corelarea dintre cele două moduri diferite de examinare a limbii cu tipurile de descriere lingvistică existente în mod real, ceea ce este „cu atât mai necesar cu cât opoziția dintre ambele abordări (ca și coliziunea de ordin mai general între interpretarea ontologică și cea metodologică a sincroniei și a diacroniei) este depășită anume în descrierea concretă a limbii sau, cum spune E. Coseriu – în «istorie», întrucât istoria este definită de el ca studierea a limbii în calitate de obiect istoric» (*Ibidem*, p. 109).

7. Autorii manualului de lingvistică generală (*Obszary jazykoznanie*) editat la Minsk pornesc de la premisa că în calitate de obiect de studiu al lingvisticii se consideră nu numai limba într-o anumită etapă de dezvoltare a sa, ci și schimbarea lingvistică, mecanismele și legăturile sale: „Trebuie să spunem că înseamnă schimbările lingvistice, atât cele interne cât și cele externe care se referă la funcționarea limbii în societate sunt de multe ori imperceptibile și scapă observației directe. Ele devin evidente doar atunci când se compară două secțiuni sincronice, reprezentând etape diferite ale dezvoltării limbii” (Suprun 1983: 14). Întrucât limba se schimbă permanent, unele elemente sunt substituie treptat prin altele, unele se manifestă din nou, iar altele dispar fără urmă. Pentru lucrarea la care ne referim, acest fapt esențial se reflectă în punctul de vedere diacronic asupra dezvoltării limbii: diacronia reflectă realitatea schimbărilor lingvistice (*Ibidem*, p. 14).

În scopul argumentării acestei poziții, autorii își însușesc explicit premise coseriene. Semnalăm doar două pasaje semnificative: „În lingvistica actuală a fost depășită rigiditatea separării dintre sincronie și diacronie. S-a înălțat abordarea diacronică a limbii nu înseamnă deloc renunțarea la principiile cercetării sistemice a limbii. Dimpotrivă, în virtutea organizării sistematice a limbii, schimbările lingvistice pot avea caracter sistematic. Mai mult, mecanismul intern al proceselor istorice din limbă constă într-o nouă sistematizare a unităților lingvistice” (*Ibidem*, p. 335-336). Pe de o parte, „posibilitatea de a distinge două aspecte ale limbii – *sincronică* și *diacronică* – a devenit un principiu metodologic al lingvisticii actuale”, pe de altă parte, „în lingvistica actuală s-a ajuns la interpretarea dialectică a dihotomiei *sincronică* vs. *diacronică*, altfel spus, a aspectului static cu cel dinamic al limbii” (*Ibidem*, p. 338). Ceea ce se consideră aici ca achiziție incontestabilă și definitivă a lingvisticii actuale nu reprezintă altceva decât însușirea platformei teoretice elaborate de E. Coseriu în capodopera sa.

În tratarea problemei schimbării lingvistice, autorii se referă din nou la Coseriu:

„Trebuie să acceptăm, întâi de toate, că schimbarea limbii reprezintă caracteristica sa intrinsecă, adică își are rădăcinile în natura însăși a limbii (ca fundament al culturii umane) în calitate de cel mai important mijloc de comunicare și de cunoaștere. Limba nu poate să nu se schimbe. Eugenio Coseriu, unul dintre cei mai profunzi lingviști contemporani, scria că a întreba de ce se schimbă limba înseamnă a întreba «de ce se reînnoiesc necesitățile de exprimare și de cunoașterea oamenilor gândesc și simt nu numai ceea ce a fost deja gândit și simțit»” (*Ibidem*, p. 342).

În același context al problematicii schimbării, lucrarea în discuție va recurge la autoritatea lui E. Coseriu și pentru a adopta o poziție curajoasă, mai degrabă sceptică în raport cu dogma marxistă: „Cu ce viteză se schimbă limba? În ce măsură această viteză este constantă în epoci diferite și pentru limbi diferite? Putem deosebi în istoria limbii schimbări cantitative și schimbări calitative? Sunt posibile salturi în dezvoltarea limbii? Cu privire la

aceste probleme cele mai pertinente sunt cuvintele lui E. Coseriu: «Nimeni nu tie în mod exact cum se schimb limba»” (*Ibidem*, p. 404).

8. Aspecte ale concepției coseriene ne întâmpinăm în volumul *Obščee i romano-germanskoe jazykoznanie (Lingvistic general i romano-germanic)* unde se menționează că „orice stare de limbă este rezultatul dezvoltării precedente, iar cunoașterea acestei stări este posibil doar luând în considerare geneza și istoria sa”. E. Coseriu subliniază că limba nu este „prin natura sa” sincronică sau diacronică, dat fiind că nu este vorba de două moduri de a fi contradictorii, nici nu există obiecte sincronice și obiecte diacronice. Din punct de vedere diacronic, limba este un ansamblu de moduri lingvistice tradiționale (care se transmit), iar din punct de vedere sincronic – un ansamblu de moduri comune actuale (în momentul considerat) care, totuși, nu încetează să fie în același timp tradiționale (adică transmise); mai mult, sunt comune fiindcă sunt tradiționale. Doar din punct de vedere tehnic *sincronia* precede *diacroniei*, întrucât circumscrierea actuală a unui obiect este în mod necesar anterioară istoriei sale (Coseriu 1988: 49). Cu aceasta însă nu se elimină antinomia dintre sincronie și diacronie, ci doar se reafirmă caracterul său metodologic: ea nu aparține realității limbii/limbajului, ci tehnicilor de investigație.

9. L. Vasilev în *Teoriya i metodologiya sovremennogo jazykoznanija (Teoria i metodologia lingvisticii actuale)* – examinează fundamentale lingvisticii actuale. În viziunea autorului, dimensiunea istorică a limbajului este extrem de importantă pentru înțelegerea esenței comunicării verbale. Dacă principiul istorismului „se bazează pe unitatea sincroniei cu diacronia”, principiul dinamismului „se manifestă în unitatea aspectului static cu cel dinamic al limbii”. Pentru dezvoltarea și argumentarea acestor idei, L. Vasilev recurge la „premisele furnizate de E. Coseriu, unul dintre cei mai mari lingviști ai lumii, în *Sinchronija, diachronija i istorija*” (Vasilev 1990: 55).

Concluzii

A adăru, după cum am văzut, ideile fundamentale din **Sincronia, diacronia e historia** au fost preluate și difuzate în cele mai prestigioase manuale și tratate de lingvistică generală apărute în fosta U. R. S. S., fiind asimilate în profunzime de cei mai importanți lingviști ai vremii. În pofida „deficiențelor” epistemologice ale autorului, pe care i le semnala Zvegințev în exegeza sa, tezele studiului coserian au fost puse imediat în circuitul științific, devenind de atunci un bun comun. Drept dovadă că după căderea comunismului și dizolvarea Uniunii Sovietice, capodopera lui Eugeniu Coseriu a fost reeditată de trei ori⁶ (în 2001, în 2008 și 2010) ca volum de autor în colecția *Lingvisticskoe nasledie XX veka (Moștenirea lingvistică a sec. XX)*⁷, alături de *Cursul de lingvistică generală* a lui F. de Saussure și de alte studii de referință.

⁶ A se vedea Coseriu 2010.

⁷ Cartea este disponibilă și în format electronic:

<http://magtabook.com/books/sinchroniya-diachroniya-i-istoriya-problema-yazikovogo-izmeneniya.html>

<http://knigovo.ru/27512-sinchroniya-diachroniya-i-istoriya-problema.html>

<http://filbookscol.ru/sinchroniya-diachroniya-i-istoriya-problema-yazikovogo-izmeneniya-e-koseriu.html>

<http://litday.net/jazykoznanie-filologicheskie-nauki/obshhee-jazykoznanie/45077-sinchroniya-diachroniya-i-istoriya-problema-2.html>

Bibliografie

- Abaev, V. (1965) *Lingvističeskij modernism kak degumanizacija nauki o jazyke*, în „Voprosy jazykoznanija”, nr. 3, p. 19-35.
- Berezin, F. (1975) *Istorija lingvističeskich u enij*, Moscova.
- Bojoga, E. (2002-2003) *Lingvistic i ideologie. Teoria lui E. Coseriu în fosta U. R. S. S.*, în „Dacoromania”. Serie nouă . VII-VIII, p. 115-139.
- Bojoga, E. (2003) *La theorie d Eugenio Coseriu et la linguistique sovietique*, în „Studi in memoria di Eugenio Coseriu”, a cura di Vincenzo Orioles. Supplemento di „Plurilinguismo. Contatti di lingue e culture”, nr. 10, p. 9-30.
- Bojoga, E. (2005) *La aceptacion de sistema, norma y habla de E. Coseriu en la linguistica sovietica*, în J. G. Martinez del Castillo (ed.), *E. Coseriu in memoriam. Granada linguistica*, 2005, p. 21-50.
- Borcil, M. (1992) *Un fondator al tiin ei lingvistice: Eugenio Coseriu*, în „Cercetări de lingvistică”, nr. 1, p. 4-5.
- Budagov, R. (1965) *Vvedenie v nauku o jazyke*, Moscova, ed. a II-a.
- Coseriu, E. (1988) *Sincronía, diacronía e historia. El problema del cambio lingüístico*, Madrid, Gredos
- Coseriu, E. (1963) *Sinchronija, diachronija i istorija (Problema jazykovogo izmenenija)*, traducere de I. Meliuk, în V. Zvegincev (ed.), „Novoe v lingvistike”, III, Moscova.
- Coseriu, E. (2010) *Sinchronija, diachronija i istorija (Problema jazykovogo izmenenija)*, traducere de I. Meliuk, colectia „Lingvističeskoe nasledie XX veka”, ed. a IV-a, Moscova.
- Graur, Al. (1955) *Noile sarcini ale lingvistiicii române ti*, „Voprosy jazykoznanija”, nr. 6, p. 10-17.
- Helbig, G. (1986) *Entwicklung der Sprachwissenschaft seit 1970*, Leipzig, VEB.
- Martinet, A. (1954) *The unity of linguistics*, în «Word», New York.
- Maslov, Ju. S. (1987) *Vvedenie v jazykoznanie*, Moscova.
- Reformatskij, A. (1957) *Cto takoe strukturalizm?*, „Voprosy jazykoznanija”, nr. 6, p. 21-29.
- Serebrennikov, B. (coord.) (1970) *Obščee jazykoznanie. Formy suščestvovaniija, funkcii, istorija jazyka*. T. I, Moscova.
- Serebrennikov, B. (coord.) (1972) *Obščee jazykoznanie. Vnutrennjaja struktura jazyka*. T. II, Moscova.
- Serebrennikov, B. (coord.) (1973) *Obščee jazykoznanie. Metody lingvističeskich u enii*. T. III, Moscova.
- Seriot, P. (1995) *Changements de paradigms dans la linguistique soviétique des années 1920-1930*, Histoire Epistemologie Langage, t. XVII, fasc. 2, 1995, Une famille étrangeté: la linguistique russe et soviétique, p. 39-63.
- Steblin-Kamenskij, M. (1957) *Neskoliko zamečanij o strukturalizme*, în „Voprosy jazykoznanija”, nr. 2, p. 60-69.
- Stepanov, Ju. (1966) *Osnovy jazykoznanija*, Moscova.
- Suprun, A. (1983) *Obščee jazykoznanie (Učebnoe posobie dlja filologičeskich fakul'tetov)*, Minsk.
- Vasiliev, L. (1990) *Teorija i metodologija sovremennogo jazykoznanija. Principy znakovosti i formalnosti jazyka*, Ufa.
- Obščee i romano-germanskoe jazykoznanie (Lingvistic general i romano-germanic)*
- Zvegincev, V. (1963) *Teoreticheskie aspekty pri innozi jazykovykh izmenenij*, în „Novoe v lingvistike”, III, Moscova, 1963, p. 125-143.